

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel . . . . .12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452,902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *szigeti Bartha Andor* m. k. kereskedelmiügyi titkár, *Fábián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszerező, *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetnek ki. Maga a tag, nevének elhalálozása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés. 1903. évi január hó 6-án délelőtt 8 órakor egyesületünk helyiségeiben választmányi ülést tartunk, melynek tárgya az egyesületünk kebelében létesítendő hitelszövetkezet megalakulása. Az ügy fontosságára való tekintetből felkérjük választmányi tagjainkat, hogy az ülésen lehetőleg teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 51. számában kimutatott segély-összeg ... .. 42.650 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 51. számában kimutatott segély-összeg ... .. 16.676 korona 66 fillér.

Sylvester.

Az ünnepek elmúltak. Szerettem volna boldog ünnepeket kívánni tagtársaimnak, de valami névtelen keserűség lezárta ajkaimat. Attól féltem, hogy sokan gunynak fogják venni a jó kívánságokat és boszankodva félredobják a lapot, mert szükségtelenül amugy is lépten-nyomon kísérő mostoha sorsukra emlékezteti őket.

Az igazat megvallva, nem is voltak ünnepeink. Még annak sem, akit anyagi helyzete türethető kényelemmel ajándékozott meg.

Valami bánatos érzés összeszorította a szívemet, midőn a karácsonyfa kigyuló lángjainak sugara szerettem mosolygó arczaira ráesett és gondolataim az üvöltő jeges szélről seprött utakra elkalandoztak, ahol azok a füsttelen kéményü viskók, félig behavazva, szürkeségükkel az egész természetten elterülő halotti lepelnek szeplőtlen fehérségét megbontották. Arra gondoltam, hogy azoknak, a kik ezekben a viskókban laknak, a megváltás emléke nem igen hozhatott vigasztalást. Mert, ha oda is térdeltek az egy szál gyertyával megvilágított kereszt elé, nem imádkozhattak, hanem éhes, didergő gyermekeiket forrón átölelve csitították, altatták, hogy elfeledjék a rájuk nehezdedő nyomoruságot és a szenvedést csak ők viseljék mindnyájukért, mint az ott a kereszt — néma megadással. És habár nem jó panasz ajkaikra, de kétségbeesett lelküknek fájdalma mereven belevésődött arcaikba, hogy élő szemrehányásként napról-napra figyelmeztessen arra, hogy nem vagyunk igaz követői Megváltónknak, hogy cselekedeteink rugója az önzés, melyet a képmutatás kenetteljes álarcza beföd.

Itt-ott felvillant ugyan az emberi lélek isteni szikrája és a jobb érzéstől áthatva, egy-egy ember fölöslegéből oda is dobott vala-

mit az éhezőknek, a szükölködőknek; de azért a nyomoruság ezerszámra csak úgy szedi áldozatait mint eddig — csendesesen, észrevétlenül. Erről nem vezetnek statisztikát, és ha vezetnek is, nem — dicsekednek vele.

Ezek a gondolatok átjárták lelkemet a szeretet ünnepén és a szenvedés borongó képei sötét árnyakként a kigyult lángok előtt bolyongtak.

Pedig mennyi édes remény megvalósulását vártuk ettől az évtől! Most pedig, hogy belemerül a multba, csak egy elfojtott sóhajjal nézünk a jövő felé, ha netán mégis vágyainknak legszerényebbike teljesülésbe menne!

A csalódások hosszú sora mégse meritett ki senkit. Mindegyikünk számon tart még egyet-mást a jövő évre. A tisztviselők a fizetésrendezést, mások a kereseti viszonyok javulását, a beteg egészséget, a szegény gazdagságot. Mindezen óhajok azonban mégis csak a megélhetés körül összpontosulnak.

A vasutasok reményei is már teljesültek — részben. A karácsonyi előléptetések a néhány érdekeltnek örömet hoztak ugyan, de a többiben visszamaradt keserűség — nem ér fel vele.

A fizetésrendezéshez kötött vérmes remények a muló évnek utolsó napjával együtt visszamaradtak a multban.

Csak a mi gondjainknak egyre nagyobbodó terhét visszük a jövő évbe . . .

Mindezek daczára ne csüggedjünk, mert ezen évi munkásságunk révén eredménynyel is tudunk dicsekedni. Fáradhatlan Elnökünk emberbaráti eszméi egyre tért hódítanak és mind szélesebb körökben felébred az a tudat, hogy egyesületünk a társadalomban hézagot tölt ki, még pedig a társadalom azon rétegeiben, a hol az emberek csekély keresetükre utalva, saját és családjuk jövőjéről nem bírnak gondoskodni. Ebből kifolyólag pedig egy-

némely tagjainknak az egyesület érdekében kifejlesztett fáradhatlan tevékenysége elismerést érdemel.

Ezt azért mondom, mert tagjaink nagy része még most is megelégszik azzal, hogy önmagáról gondoskodott, de nem igyekszik újabb elvtársakkal gyarapítani egyesületünket.

Vajha az új év mindnyájunknak mehozná azt, amit igyekezetünk révén jogosan remélhetünk!

Boldog újévet!

Oriási gyémántok.

A világ óriási gyémántjai egygyel szaporodtak. A legújabb jelentések szerint a Jóreménység fokán április 27-én egy két hüvelyknyi hosszúságú és egy negyed hüvelyknyi átmérőjű gyémántot találtak, mely háromszáz karát súlyú. Ez a legnagyobb gyémánt, melyet valaha Dél-Afrikában találtak és kivéven a Pitt és Mattam-gyémántokat, melyek még fényesítetlenek és némely oly drágakövek, melyekről nem egészen bizonyos, gyémántok-e vagy nem, alig hasonlítható egy is ehhez.

Nagyon csalódnak sokan, akik azt hiszik, hogy valamely eddig ismert gyémánt valódisága és értéke ép oly könnyen meghatározható, mint egy nagybecsű festmény kora és mestere és sokan ezek közül a gyémántok közül nem érdemlik meg nagy hírust. Így például a portugali Braganza-gyémánt a legnagyobb, legsúlyosabb és legtöbbet érőnek tartatik, ezt a gyémántot ezelőtt másfél századdal ásták ki Braziliában. Brazília a leggazdagabb állam gyémántokban és évenként 25—30 ezer karátnyi gyémántot ad, de ezek közt csak kilenczezer fényesíthető, a többiek vagy nagyon kicsinyek, vagy csekély minőségűek. Ha a Braganza-gyémánt, mely nincs fényesítve és 1700 karátot nyom és nagyobb egy pulykatojánál, kétségtelenül gyémánt volna, akkor annak értékét nem lehetne meghatározni. De a portugali kormány azt soha sem fényesíttette, mert attól tartott, hogy becse csekélyebb lesz s talán kisé, hogy az nem gyémánt, hanem csak fehér topáz.

Még a Mattam-gyémánt is, mely a borneoi rádza birtokában van 125 év óta, sem kerülhetett el a gyanút, hogy az is csak fehér topáz. Azonban ép ugy a Braganza, mint a Mattam nagy becsben tartatnak és a rádza, bármi nagy árt kínált is azért a kelet-indiai társaság, nem akart attól megválni.

A valóban legnagyobb, legtisztább és legdrágább gyémánt mindeddig a nagy mogultól származó Kohinur (a világosság hegye), melyet Viktória királynő 1850-ben szerzett meg. A Kohinur egyszersmind a legrégebb ismert gyémánt és a hagyomány szerint az már Kr. sz. előtt ismerve volt. A XIV. században Krisztus sz. után a malvai rádza birtokába jutott. Ettől átment a bahmani, khilji, lodi és mogul királyokéba, végre 1739-ben Nadir sahéba, ki annak nevet adott.

Midőn Nadir persa sah vad tatárjaival átment az Indus folyón és bevette Delhit, e gyémántot és valamennyi ott található drágakövet magához vette. Az ő unokája Aurengzeb azt megbecsülhetetlennek tartotta, maga azt hitte hogy az birtokosának

határtalan hatalmat szerez az egész világ fölött.

Aurengzeb Mohameddel együtt kormányozta egész Kelet-Indiát, valamint nagyapja Nadir sah is. Azt mondják, hogy Mohamed egyik hárembeli hölgye, kivel ez méltatlanul bánt, árulta el a titkot, hol rejti azt el Mohamed. A két uralkodó együtt ebédelt és egymásnak barátságot esküdt. Egyszerre csak Nadir sah azt mondá, hogy uralkodótársával turbánt akar cserélni keleti szokás szerint legbensőbb barátság jeléül s lerántotta Mohamed fejéről a turbánt és a magáét adta helyébe.

Mohamed nem mutatott meglepetést, vagy zavart, mert azt gondolta, hogy a turbánban elrejtett gyémántot nem fedezi föl társkirálya. De alig tért vissza Nadir sah sátorába, midőn a megbecsülhetetlen gyémántot a turbán redői közt megtalálta s ekkor nevezte azt el »világosság hegyének.« Magával vitte azt Korasszánba. Azonban gyenge fia nem tudta azt megtartani s az Ahmed birtokába jutott, ki a kabuli dinasztia alapította meg. Így kapta azt a szudzsai sah, ki utóbb elűzetett, szeme világától megfosztatott, de a gyémántot élete végperceig megtartotta. Bolyongásai közben Lahoreba jött, hol Rudzset Szing a »pundzsóbi oroszán« vendége volt. Rudzset Szing értesült arról, hogy vendége a drágakövet bírja, hizelgés s ígéretek által igyekezett azt tőle elrabolni. Mindez nem sikerülvén, Rudzset Szing vendége nejéhez a begundához (fejedelemnőhöz) fordult, ki férjét rábirta, hogy a Kohinurt örökségbe Rudzset Szingre hagyja. 1813-ban Szudsa meghalván, Rudzset Szing végre bírta a Kohinurt. A brahmix papok mindent elkövettek, hogy a diseggernauthi pagodának ajándékozza, de ő azt halálos ágyán, mint a hatalom felét fiára hagyta.

Midőn az angolok Pundzsóbot meghódították, a kelet-indiai társaság kikötötte, hogy valamennyi Lahoreban létező ékszer a királynőnek adassék át, mit Maharadza Rudzset-Szing, ki akkor még gyermek volt, teljesített is. Dalhohsic lord két tisztelet küldött 1850-ben a Kohinur átvételére és így jutott az Londonba. A Kohinurt 1 millió 500 font sterlingre (15 millió frtra) becsülték. Azt Voorsangen Amsterdamban fényesítette egészen ki. Fényesítési állapotban a Kohinur súlya 186 karát volt és e fényesítés által 84 karátot veszített, ugy, hogy az most csak 102 karát súlyú, így tehát a délafrikai legújabb talált gyémánt három annyi súlyú és hasonlított a Pitt gyémánttal, melyet a hires Chatham gróf vett egy indiai kereskedőtől 125,000 forintért, ettől az orleansi régens Fülöp vásárolta meg 2 millió forintért. Ez a gyémánt, mely a »Regent« nevet viselő, a francia nagy forradalom után I. Napoleon birtokába jutott, ki azt kardja markolatába foglaltatta. Fényesítése előtt a Regent több mint 400 karát súlyú volt, de a fényesítő malomból kikerülvén, súlya 140 karatra apadt. A Regent és a Kohinur tartattak eddig valamennyi korona ékszerek közt a legbecsesebbeknek és legszebbeknek.

Az utóbbi években Délafrika Braziliával, Ausztráliával és Ceylon szigetével gyémántokra nézve az elsőségért vetekedik és ismét jöttek a hires Dudley és Stavart-féle gyémántok.

Azon gyémánt, melyet most ástak ki a kisuberley bányában a Jóreménység fokán, talán még nagyobb értékűnek fog bizonyulni mint a Kohinur és a Regent. Dél-Afrika már most is kitünik nagy gyémántjai által és az ottani hegyek közt és a folyók medreiben igen sok gyémántot találtak. Azonban

épen a nagy mennyiség leszorították a gyémántok árát forgalomban csak kisebb gyémántokat vásárolnak, a nagy gyémántoknak alig akadnak vevőik. Az amerikai milliomosok Vanderbilt és Mackay, kik vásárolhatnának ily drágaköveket, csak a legtisztábbakat vásárolják.

Most mindenki kíváncsi az új gyémántot látni s ha az megérkezik, ki lesz állítva bemeneti díj mellett, noha még nem tudni minő helyiségben.

Az amerikai detektív.

A kábel átröpített hozzánk túl az Óceánról egy vadonatúj nevet, amely még nem szerepelt a mi lapjaink egyes rovataiban. Huszonnégy óra alatt híressé lett a név: szárnyra kapta a Kecskeméthy Győző híressége.

Pinkerton. A Conan Doyle félelmetes szimatu és logikájú regényhősének, Holmes detektívnek a yankee-kiadása ez a Pinkerton, akinek vállalata valószínű nagy hatalom a tengeren túli világrész társadalmában. Centrumából, amely Chicagóban székel, telefon- és kábelhálózat fogja be egész Amerikát, de sőt a legtávolabbi világtájakat is. Ha egy amerikai bank komolyan el akarja csipni a tolvaját, — ha egy férj ki akarja fürkészni a feleségének titkait, — ha a milliomos apa meg akarja ismerni annak a gentlemannek az intim életét és multját, akibe bele szeretett a lánya, — ha valaki rá akar akadni évtizedek előtt Amerikába vándorolt atyafiára, akinek nyoma veszett . . . azon segít az *U. S. Pinkerton Private Detective Company* cég, amely 20.000 rendes alkalmazottjával és még öt ennyi kisegítő személyzetével rátalál mindenkire, belelát a legpókhalósabb multba és eligazodik a körmönfont asszonyi ravaszságokon is.

Hogy mi az amerikai detektív jelentősége, azt mi európaiak, kellőleg meg sem értjük. Annak a bizarr világnak különleges viszonyai teremtették meg ezt a speciális típust, amely messze fölötte áll a mi detektívünkön.

New-York város három és fél milliónyi lakosát semmi sem kötelezi arra, hogy bejelentse a lakását, ha költözik. Sem arra nem kötelez senkit a törvény, hogy csakis a valódi nevét használja. Ha mister Brow megbukik az üzletével a 10-ik utcában, másnap új név alatt új üzletet nyit a másik utcában. És ez *allright*. Már most azonban hogy akadjanak rá valakire, ha szükség van a kézrekerítésére?

Ez a detektív dolga.

Minden utcának meg van a maga két detektívje. De olyan két detektívje ám, akik még egymást sem ismerik. Ott élnek ők ketten, külön, békés polgárok gyanánt az utcában; este eljárnak a sarki bar-ba, ott megismerkednek az utca lakosságával, akikkel megbarátkoznak, meghívadják magukat a házakhoz . . . Így aztán benne van a zsebkönyvükben minden gentleman, meg lady, akik az utcában laknak. Ha új jövevény telepszik az utcába, azt hamarabb megtudja a detektív minden bejelentő hiválnál. S aki bármi módon gyanút ébreszt, azt észrevétlenül lefényképezi láthatatlanul viselt Kodakjával a detektív, aki protokollálja a gyanus egyént s elteszi a fényképét, meg a róla följegyzett adatokat — amikor majd szükség lesz rá.

Ezek az utca-detektívek látszólagos jelenték-

telenségük mellett a legfontosabb szolgálatokat teszik a rendőrségnek. Ők ritkán — ugyszólván csak véletlenül — kerülnek nagy esetek felderítésébe; az ő feladatuk csak megfigyelni a mindennapi élet aprólékosságait. De a kivándorlók százezreinek a nyomára az utcák detektívjeinek a zsebkönyvei révén találhatnak rá.

A rendőrség kutatásaiban a legerősebb szövetséges társ még a *posta*. Aki egyetlen levelet kapott Amerikában, az már nyomot hagyott maga után. Aki elköltözik s ismeretlen helyen azt hiszi, hogy nyomot vesztett, arra is rávezet a posta. Ez a szervezet adja a magyarázatát annak, hogy a látszólag legrendetlenebb viszonyok között élő Amerikában, ahol az öt világrész minden salakja összegyűlemlett, aránylag a legkönnyebben találhatnak rá a bűnösre, ha keresik.

Ez a keresés azonban természetesen már nem pusztán az utca detektívjeinek a dolga, hanem a magándetektív-vállalatoké és a sajtóé.

Pinkerton cége regényhősként tűnik fel előttünk, különösen amióta egy kábelhír azt is elmondja, hogy Pinkerton emberei régóta a kezükben tartják Kecskeméthy. Ez az elfogadás — ha igaznak bizonyul is — épenséggel nem boszorkányság amerikai értelemben. Alig van hét, hogy a tengerentúli napisajtóban valami szenzációs bűntett elő ne forduljon. Olykor a regényíró legmerészebb fantáziájával vetekedő esetek, a valóságban megtörtént esetek foglalkoztatják a detektíveket, akik a talányt hamarosan meg is oldják. Ebben pedig jelentékeny szerepük van a lapoknak, mert az amerikai riporter egyúttal detektív is.

Két év előtt történt, hogy egy este horgászó gyerekek emberi beleket halásztak ki a new-yorki East-River partján. Megvizsgálták a furcsa halászsákmányt s ekkor kitűnt, hogy szörnyű bűnténynek jöttek a nyomára.

A *New-York Journal* című boulevard lap az első hírré 2000 dollárt tűzött ki az első nyom kiderítőjének. Huszonnégy óra multán 7 részre darabolt emberi testre találtak, amely hét különböző ponton a várost körülölelő tengerbe volt sülyesztve. Összeállították a darabokat, de — a fej hiányzott. Erre még nagyobb lett a szenzáció. A lapok különkiadásai valósággal fellázították a közönséget. A *World* című lap ekkor 10.000 dollárt tűzött ki a gyilkosság kiderítőjének.

Egy héttel később együtt volt az egész titok: letartóztatták a gyilkosokat, egy *Nack* nevű asszonyt, aki *Thorn* nevű kedvesével együtt megölte a férjét, egy fürdőszolgát, akinek a fejét darabokra zúzva megfőzték, a testét pedig az említett módon a tengerbe temették.

Ezt a gyilkosságot ketten derítették ki: a *World* riportere és a *Pinkerton* cég egyik detektívje.

Nack asszony azonban nem akart vallani. Tagadott, ami természetes is. Egy reggel aztán óriási szenzáció kerekedett: a *N. Y. Journal* című lap első oldalán lármás betűkkel megjelent Nack asszony töredelmes vallomása. A cikk megjelentére a vizsgálóbíró sietett Nack asszony czellájába és megtudta, hogy — a gyilkos nő csakugyan tette ezt a vallomást az elmúlt éjjel, hanem . . . a *N. Y. Journal* riporterének, aki ötezer dollárt adott neki a gyermeke számára, ha vall. Hogy miként juthatott az ujságíró a czellába, az gyerekjáték Amerikában egy ügyes riporternek, akinek pénz van a kezében. A lap

azonban jó üzletet csinált, hogy előbb közölte a valomást, mielőtt a bíróság megtudta volna.

A Pinkerton cég vállalatánál genialisabb intézményt képzelni aligha lehet. Ötven éves fennállásának szenzációs diadalok hosszú sorozata a története. Ezeknél a bűnügyi bonyodalmaival azonban sokkal érdekesebbek azok az intim jellegű megbízások, amelyekben a cég elismert specialista. Azok a híres milliomosok, akiknek nem ritkán van okuk félni ellenségeiktől, valóságos testőrséggel őriztetik az életüket. Művésznők a gyémántjaikat, utazó foglalkozással bíró férfiak a feleségüket, cégek az alkalmazottaikat a Pinkerton embereivel őriztetik. Minden hotelnek megvan a maga detektívje, aki vendég gyanánt lakik ott s figyel a többire, az üzletekben, mint vásárló közönség ott van állandóan a *Pinkerton's*, ahogyan röviden nevezik. Némely vállalat saját detektívét tart, de a legtöbb Pinkertonban bizik, mert az garantál az embereiért, nehogy — együtt lopjanak a tolvajokkal, ami igen gyakran meg is esik s ilyenkor Pinkerton fizet.

New-Yorkban van egy érdekes öreg ur. A neve még ma is szállóige: *Marshall Bernard*. Ő volt az a derék ur, aki az Európából érkező hajókon tartóztatta az avizált sikkasztókat. A rossz nyelvek azt mondják, hogy 100 000 márkából 10.000-t a szökevény bankárnál hagyott, őt magát pedig futni engedte. A tény azonban csak az, hogy az egykori detektív-főnöknek ma pompás palotája van a Broadway előkelő utvonalaiban New-Yorkban.

A detektívek közt talán legérdekesebbek azonban az Amerikába vitorlázó személyszállító gőzösök detektívjei, akik mint utasok figyelik meg az utitársait, barátságot kötnek a szabadulás partja felé utazókkal, flirtölnek a hölgyekkel, pompás tánczosok a csöndes időkben estente rendezett fedélzeti bálon, kitűnő kártyások, akik még kölcsönt is adnak a nyert pénzből . . . a kikötőbe érkezéskor pedig ráteszik a kezüket a jó czimbora vállára, akinek sejtelve sem volt arról, hogy milyen félelmetes ellenséget avatott a titkába. Ezek a hajó-detektívek nem is annyira a büntettek elkövetőit üldözik a hajókon, mint inkább kikutatják a csempészárukat — gyémántokat, csipkéket — aminőket minden hajón rejtgetnek egyes utasok.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Dráma a tenger fenekén. James Ford mérnök, ki azzal van megbízva, hogy a Tay-hídi szerencsétlenségkor a víz fenekére süllyedt vasuti vonatot kiemelje, leszállt a Tay fenekére, s az itt észlelt szörnyű látványról a következőket beszéli. A mozdony széjjel van zúzva, bár körvonalaiban még fölismerhető. Fölötte lebeg a gépész holtteste, melynek egyik lába be van szorítva a gépbe, s így a víz felszínére nem emelkedhetett; szemei kerekre vannak nyitva; a testet a víz hullámzása erre-arra lóbálja, izomhálózatába mindenféle tengeri állatok kapaszkodnak, s így az egész úgy néz ki, mint egy tengeri növény. A fűtő, kinek feje van szétzúzva, nagybárá a kőszén által borított el. A postakocsiban három hivatalnok van; mindhárom az ajtó felé tolonghatott a hid leszakadása pillanatában, mert ott szorultak össze. Valószínű, hogy nagy tusakodás volt közöttük: ki szabaduljon meg előbb?

A leghátul állónak balkezé még most is ideges görcsrel fogja át annak a nyakát, ki legelőbb jutott az ajtó kilincséhez. Egy másik kocsiiban hat személy ül, valószínűleg egy egész család. Sajátságos véletlen következtében mind a hat rendesen támaszkodik hátra ülésébe. Egyik kocsin kívül uszik egy tiszt holtteste; feje az ajtónyílásban zuzódott össze, s nyakánál fogva csügg, testét a héganczok darabolták föl, mellkasán egy nagy angolna rágódik. Egy másik kocsiiban olyan látvány tárult a mérnök szemei elé, mely egész idegrendszerét meg-rázkódtatta. A buvárharangban levő villamos világítás egész halmazát mutatta a holttesteknek; az ablakokon halak, tengeri szörnyetek uszkáltak be, s tolakodva lakmároztak a szerencsétlenek husából. A mérnök csak nyolcz nap eltelté után bírható magát arra, hogy e minden leírást fölülmuló iszonyatokhoz ismét leszálljon.

Híres ivó. A hajdani időkben szerfölött nagy bor- és sörfogyasztókról a régi krónikák eleget írtak. Egyes ivókról is megemlékeztek, kik ivótársaik közül úgy tűntek ki, mint »üstökös a többi csillagok közül.« Azonban a jelenkorban is roppant nagy azoknak száma, kik szerfölött nagy mennyiségű itallal megbirkóznak. Megjegyzendő, hogy itt nem beszélünk a részegesekről. Egy frankfurti lap 1801-ben egy nagy ivó haláláról tesz említést, ki 92 évet élt épségben és egészségben. Az illető nagy ivó angol ember volt, és »öt palaczkos ember«-nek hívták. Naponkint elment a korcsmába, és a legjobb, legerősebb borból öt palaczkkal megivott. néha többet is. Életében elfogyasztott mintegy 35 ezer palaczk bort a javából.

Gyilkosok befalaztatása. Tunishan két arab a bazárban egy zsidó ékszerészt meggyilkolt. A véres tett után mindketten egy közeli mecsetbe futottak, mely tudvalevőleg oly menedékhely, honnan senkit sem szabad kihurcolni. Az osztrák és a francia konzul sürgetve kérték a beyt, hogy büntesse meg a vétkeiket. De mivel szent menhelyen voltak, nem volt szabad bántani. Azalatt a mozlimok' érlelmi szerrel látták el a gyilkos arabokat, kik elég kényelmesen érezték magukat a rejtekhelyen. Ez arra bírta a beyt, hogy Read angol konzul tanácsára befalaztatta a megmenekült gyilkosokat, kik ott a legborzasztóbb halállal, az éhhalállal multak ki.

A varjuk törvényszéke. Egy tudós a Shetland szigeteken több ilyen varju-törvényszéket figyelt meg. Minden tájról előszállanak a varjuk egy bizonyos magaslatra ülésezni. Mihelyt a törvényszék megalakult, rémitő káromlás, láрма támad, s e lármázás közben az egész gyülekezet neki ront néhány varjunak, a melyeket valószínűleg az esküdtszék ítelt halálra, s csőreikkel kivégzik az áldozatokat. A halálbüntetés végrehajtása után szétoszol az egész törvényszék a szélrózsa minden irányában, gyakran azonban megesik, hogy a törvényszék két napig is anácskozik, és csak azután hoz ítéletet.

Különös kívánság. A hétéves háboru alatt a braunschweigi herceget fölkereste egy férfi, ki arra kért szabadalmat, hogy a vasból aranyat csinálhasson, mert feltalálta a bölcsesség követét.

— A világért sem! válaszolá a herceg, a vasra szükségem van a francziák elleni háboruban, arannyal pedig ellát Angolország. De ha már oly nagy kedve van átváltoztatni, jó, ám legyen! Változtassa a patkányokat és egereket ökrökké és disznókká, akkor lesz az én emberem!

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű.

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. —

(Folyt.)

Hanem hát mindegy, huszonnégy órai hallgatást nyertem, már pedig ezen idő leforgása alatt sok mindent keresztül lehet vinni. A kilátások azonban épen nem voltak kecsegtetők, sőt nagyon is sötétnek láttam a következményeket. Kielégítő magyarázatot, vagy elsimitást nem is remélhettem. Ha párbajra kerül a dolog, akkor, ha csak nem akarom meg nem vághat engemet, ha azonban én megölném vagy csak megsebesíteném is, akkor minden nyilvánosságra kerülne, ő pedig visszavonulna tőlem és soha többé nem érintkezne velem, de összes barátai is elejtenének engemet. Egyszóval tönkre volnék téve és minden utat elzárának előttem.

Nem tudtam mi tévő legyek. Arra nem is számíthattam, hogy Nettivel találkozom és megtudom tőle, hogy mi keltette fel férjének gyanuját. Egész nap a városban barangoltam és ismerőseimmel beszélgetve meggyőződtem róla, hogy az én ügyemről senkinek nincs tudomása ezideig.

Megebédelvén a képviselőház felé mentem. Utközben Summerville barátommal találkoztam.

— Hová készülsz ma este? — kérdezte tőlem.

— Lady D... látogatására, azután pedig visszatérek a házba. De hol lehet Travers? — kérdeztem odavetőleg.

— Otthon van, nem jól érzi magát; de ha szükség lesz rá, érte küldünk. El fog jönni azt tudom. Ezzel elváltunk.

En egyet gondolva megfordítottam gyűrűmet és néhány perc múlva Travers Netti hálószobájában termettem. Jól ismervén a járást oda, minden nehézség nélkül bejutottam. Ott ült gondolatokba merülve szomorúan. Nagyon megöregedett mióta utólszor láttam.

— Netti — szóltam a következő pillanatban.

— Ferencz! — kiáltotta ijedten felszökve helyéből — hogyan jött ide? Oh, mennyire megijesztett! Hát csakugyan egészen tönkre akar tenni, nem tudja mi történt?

— Nem tudom — felelém. — Épen azért jöttem ide, hogy megtudjam. Mi keltette fel férje gyanuját? Világosítson fel?

— Az ön levele... az, amelyet Párisból irt nekem.

— Ennyi az egész?

— Hát nem elég bizonyíték arra, hogy engemet tönkre tegyen. A férjem őrvöng. Nem merek a szemébe tekinteni és nincs hová menekülnöm, nincs senkim, akihez fordulhatnék. Oh Ferencz, mért irta nekem azt a levelet!

— Mert bolond voltam, — felelém — de hát mért nem vigyázt jobban levelemre?

— Alig, hogy olvasni kezdtem, férjem hirtelen betoppant és erőszakkal kicsavarta a kezemből, mielőtt elolvashattam volna. Nem értem, hogy ki, vagy mi keltette fel gyanuját, hogy ilyesmit cselekedett. Mi lesz most belőlem!?

— Legyen nyugodt Netti — mondám. — Ne

adjon senkinek okot arra, hogy gyanusíthassa és minden jóra fog még fordulni!

— De hát mit akar tenni, mondja meg legalább?

— Ma este még semmit se mondhatok. Most pedig megyek. Holnap beszéllek a lorddal és azt hiszem, hogy vele elsímithatom a dolgot.

— Biztosan hiszi?

— Biztos vagyok benne.

— És nem fog ma este beszélni férjemmel? Odalent van bezárkózva a dolgozó szobájában. Kérem ne is igyekezzék vele találkozni.

— Attól ne feljen — szóltam mosolyogva — én nem fogom őt felkeresni. Haladéktalanul visszamegyek lady D...-hez. Ha figyel, hallani fogja a kaput bezárulni utánam.

— Az Istenre kérem vigyázzon, hogy senki meg ne lássa!

Azzal elváltunk.

Körülbelül egy negyed óra múlva ismét lady D... szalonjában voltam. Nem vették észre, hogy hiányoztam. Miután még a ház urnőjével néhány szót váltottam és megittam egy pohár bort elávoztam. Midőn haza kerültem, lefekvés előtt beirtam naplómba a nap eseményeit. Abban a tekintetben pedig teljesen nyugodt lehettem, hogy Nettihez irt levelemből semmi bizonyítékot nem találnak ellenem. Most már minden attól függ, hogy mit irt Travers a lordnak.

X.

Másnap reggel szokatlan idegesség vett rajtam erőt és izgatottan ültem a reggelihez. Mohón kaptam az újságok után, de azok mind üresek voltak. Az érkezett leveleket felbontatlanul félredobtam.

Egyszerre kitárult az ajtó és belépett Farrington barátom, ki szintén abban a városrészben lakott, ahol én.

— Nos, Neville, nem hallottad még a szomorú újságot? — kérdezte.

— Miféle újságot? A lapokban nincs semmi, mind üres és unalmas. Foglalj helyet és reggelizzél velem.

— Hát igazán nem tudnád azt a megdöbbentő hírt, hogy Travers ma éjjel öngyilkos lett? — mondá és a »Hiradó« második kiadását felém nyújtotta.

Gépiesen a lap után nyultam és olvasni kezdtem: »Részvétellel értesülünk, hogy a köztisztviselőben álló mr. Traverst ma korán reggel holtan találták könyvtárában. A körülmények arra mutatnak, hogy a jeles államférfi öngyilkos lett.«

Kiejtettem a lapot kezemből és ijedten bámultam Farringtonra.

— Soha nem tételeztem volna fel róla, — mondá — tudod-e, hogy ez reánk nézve épen most dupla csapás!?

— Arra nem is gondolok, — feleltem röviden.

— Azt el is felejtettem, hogy milyen jó barátok voltatok ti ketten. Én azt hiszem, jó volna, ha rögtön oda mennél és intézkednél, míg lord Esingdalet értesítik a szerencsétlenségről.

— Ő is itt lesz még ma, de azért azonnal oda megyek. Megbocsájtasz, ugy-e, ha elhagylak?

— Hogyne, majd itt bevárom az újabb híreket.

Nagyon kellemetlen látogatás volt, de elkerülhetetlen. A látszatot meg kellett őriznem minden áron, habár minden attól függött, hogy mit irt Travers a lordnak.

Az ajtót nyitó inas sápadt, dult arczzal fogadott.

— Oh, mylord mily szerencsétlenség! A lord ur is éppen most érkezett Franciaországból és nagyon le van sujtva. Talán szívesen venné az ön látogatását. Parancsolja, hogy bejelentsem?

Hosszunak látszott az idő, a mig vártam az értesítésre. Üdvözlése azonban minden kétségemet eloszlatta. Talán életében most először örült látásomnak.

— Igazán szép tőled, hogy eljöttél. Egészen meg vagyok törve. Szegény testvérem azt írta, hogy jőjtek haza azonnal, egy nagyon kényes ügy elintézése végett. Én egyetlen percet se késtem és mégis későn érkeztem. Mi baja volt? Mi történhetett vele?

— Hát neked nincs sejtésem arról, hogy mi keserithette el őt annyira, hogy életét kioltsa? — kérdeztem.

— El se tudom képzelni öngyilkosságának okát!

Ekkor már tudtam, hogy minden rendben van és bátran kérdezősködtem az esetről. Igen egyszerű az egész történet.

Travers halásápadtan érkezett haza; ebédelni nem akart, hanem bezárkózott dolgozó szobájába, a honnan sokáig kihallatszottak nyugtalan lépései. Végre csengetett és kávét hozatott magának. Midőn az inas éjfél felé benézett a szobába ura az íróasztalnál ült és irással volt elfoglalva.

A szobaleány korán benyitott a dolgozó szobába, hogy mint rendesen szokta, kitakarítsa, de akkor már csak egy élettelen alakot pillantott meg a nagy karosszékben. A leány sikoltozására a többi cselédség is oda sietett. Uruk holtan, megdermedve ült ott, a kávé csésze pedig a földön hevert mellette összetörve. Az asztalon keserű mandula szagot terjesztő üres üvegecskét találtak.

Essingdale lord a fejét csóválta.

— Mindenesetre öngyilkosságot követett el — mondá. — Az orvos állítása szerint a halál rögtön beállott, mert annyi méreg, amennyi ebben az üvegben volt, egy tucat embert is megölt volna.

Megemlitem, hogy tegnap találkoztam a halottal, de semmi különösét nem vettem észre rajta.

— Mindenki azt mondja, aki tegnap látta. Hogy miért vesztette el lelki egyensúlyát egyszerre, az rejtély marad örökre. Szegény sógorném egészen meg van törve. Még arra sem volt képes, hogy velem beszéljen!

Körülbelül egy óra hosszáig maradtam ott azután eltávoztam.

Már este volt, mikor az inasom látogatót jelentett be és pár perc múlva sűrűn befagyolozott hölgy lépett a szobába.

— Netti, — szólítottam, mert őt ismertem fel benne — miért jött ide épen most? Lássá ez nagy meggondolatlanság, ha valaki meglátta volna. . .

— Ne féljen nem compromitolom önt — felelé keserűen. — Egy kérdésre akarok feleletet. Mit tett ön arra nézve, hogy engemet biztosítson, amint ígérte?

— Semmit — feleltem — a sors maga intézkedett.

— Az nem igaz, Neville Ferencz! . . . Nem a sors játszott közbe. Férjem azon időben halt meg,

mialatt ön nálam járt, egyedül ön lehet a gyilkos . . . én önt vádolom és fel is fogom jelenteni. Mert ha bűnös is vagyok és be kell vallanom minden könnyelműségemet, ilyen bűnnek nem akarok a részese, nem akarok az ön büntársa lenni!

— Mrs. Travers — szóltam — én igen sok dologra tudok mentséget találni. Méltányolom jelenlegi lelkiállapotát és belátom, hogy most annyira le van sujtva, hogy nem tudja mérlegelni szavait. Engedje meg tehát, hogy a saját érdekében kérjem, legyen nyugodtabb és gondolkozzék. Az igazán merő képzelődés, hogy tegnap kegyednél vagy egyáltalában a házban voltam.

— Hogyan? ön tagadni merészeli, hogy nálam volt tegnap éjjel?

— Valóban tagadom — válaszoltam nyugodtan. — Hiszen én Lady D. . . -hez mentem este és éjfélig nem is mozdultam onnét. Ezt mindenki igazolhatja aki ott volt. Onnan pedig Farrington kísért hazáig.

— Oh, ez már mégis sok! — kiáltotta. — Tán azt akarja, hogy megőrüljek?

— Nem, azt nem akarom, inkább vissza akarom téríteni az észéhez. Kegyed most képzelődik. Az a gondolat pedig, hogy más egyebet szükségtelenül bevalljon, a legkomolyabb veszedelembe sodorhatná.

— Csak folytassa, még többet is kibírok, ha jól megértettem.

— Nekem fáj, hogy kénytelen vagyok így beszélni, de fel akarom világosítani az eshetőségekről. Azt mindenki, az orvos is, bebizonyított ténynek tartja, hogy férje maga vette be a mérget. Az öngyilkosság oka persze ismeretlen, azt senki tovább nem fogja hollywoodolni. Ha azonban kegyed a kettőjük között felmerült egyenlenséget szellőztetné, nagyon lehetséges hogy az a gyanu merülne fel, hogy talán más kéz keverte számára a mérget, akkor pedig beláthatja, hogy azt keresnék, kinek esetleg oka lehetett erre.

(Folyt. köv.)

Veszélyes párbaj.

— Igaz történet. —

Konstantin orosz nagyhercegnek, I. Pál császár öregebb fiának életéből sok apró történet és adoma maradt fenn, melyek valamennyien tulcsapongó jellemének s vad különczködéseinek bizonyítékai.

Egy nevezetes kalandjának maradandó emléke feltalálható még ma is nem messzire Pétervártól, az Orosz- és Svédország közt létrejött szövetség által történeti nevezetességre emelkedett Gatsina városka mellett egy csinos mezei lakban. Az ó-francia izlésben épített villának kapuja felett egy nagy márvány dombormű látható, mely két küzdő férfit ábrázol, az egyiket lóháton, dzsidával, a másikat gyalog, kivont karddal.

A környéken lakó muszka köznépet hasztalan kérdeznők meg e mesteri faragvány jelentéséről, nem nyernénk felvilágosítást, míg a mezei lak tulajdonosa, a 80 éves Fontain ur bizonyos büszke önérzettel mondja el minden idegennek s előkelő oroszoknak a dombormű jelentését, a körülményes elbeszélésbe sok öndicsőítést vegyítve.

Az öreg Fontain francia születésű volt, s 1817-ben Berlinbe ment azzal a szándékkal, hogy

ott mint vivómester letelepedik. Francia tisztok ajánló levelei által megismerkedett gróf N . . . . gárdaőr-naggyal, ki igen érdeklődött a jövevény iránt. Ez ismeretség következtében, s minthogy ügyességének több kitűnő jelét adta, csakhamar sok tanítványa akadt, de jövedelme nem felelt meg kívánalmainak. Fontain szeretett volna rendes vivómester lenni a Berlinben állomásozó testőrseregek egyikénél. E célból megkereste a hadügyminisztert, de kérése, bár N . . . . gróf ajánlata által volt támogatva, elutasított. A francziákat nem igen szerették akkor sem Németországban.

Ez időtájt érkezett Konstantin nagyherceg Berlinbe, III. Frigyes Vilmos porosz király látogatására. Ott egy napon az ünnepélyes reggeli alkalmával, melyet a testőrvasas-ezred tisztjei a magas vendég tiszteletére laktanyájuk földszített éttermében rendeztek, értesült N . . . . gróf által védencének, Fontain vivómesternek páratlan ügyességéről. A nagyherceg maga is szenvedélyes és kitűnő vivó lévén, mindjárt látni óhajtotta a mestert. A reggelizés végével Fontain előhivatott, s az orosz hercegnek bemutatott.

— Hová való ön, miféle születésű? — szólította meg Konstantin hihívó hangon, s átható tekintettel mérve az idegent.

— Francia, császári fenség! — felelt az tisztelettel, de bátran.

— Francia, francia, — mormogta a nagyherceg megvető kézmozdulat kíséretében — hány éves?

— Huszonnyolcz.

— Volt-e katona?

— Igen, két évig, a császárnak Elbából visszatértéig, felelt Fontain.

— Talán Bonaparte visszatértéig? — igazította ki Konstantin hangnyomattal.

— Miféle hadesapatnál szolgált?

— A könnyű lovasságnál.

— Neve?

— Fontain.

— Azt mondták nekem, hogy ön szeretne vivómester lenni valamelyik katonai ezrednél.

— Az volna legfőbb vágyam, fenség.

— Ahhoz megkivántatik ám, hogy ön elsőrendű vivó legyen! — mondá a nagyherceg.

— Berlinbe jöttem óta — viszonzá a francia — már többször vívtam nyilvánosan, és szeretném, ha fenséged meghallaná az urak véleményét, kik műveleteimnek szemtanúi valának.

— Hallottam ilyesmit, de önnek talán csak másod- s harmadrendű vivókkal volt dolga.

— Ily körülmények közt mindig kiméltem ellenfeletem.

— Kimélte? — kiáltott fel Konstantin villogó szemekkel, míg ajkai megvetéssel rángtak, úgy, hogy különben is csunya arca még visszataszítóbb lett. — Ön kimélte ellenfelét? hátha nem akart volna senki személyére tekinteni, mit tett volna?

— Akkor, császári fenség, ellenemet megvágtam vagy megszurtam volna tizszer, míg ő engem kétszer.

— Hah! — kiáltott fel a nagyherceg — kétfőre tiz! Hát én velem hogy tenne ön?

— Az attól függne, miként akarná fenséged a viadalt. Ha mint herceg állna velem szembe fenséged, akkor bizonyos, hogy tizszer találna engem, míg én fenségedet csak kétszer. De ha úgy lépne ki

velem fenséged, mint valami közönséges ember, akkor megverném fenségedet tiz csapással kettő ellen.

— Uraim — fordult gyorsan a nagyherceg a körülte levő tisztokhoz — vannak-e itt közelében vivókardok?

A tisztok igennel feleltek, mire a nagyherceg Fontainhoz fordult:

— Nos, kérkedő uram, mindjárt meglátjuk, mit tudunk!

Két kardot s vivó-álcát hoztak.

— Lehetséges-e, hogy fenséged leereszkednék — kérdé a vivómester tiszteletteljesen.

— Az orosz nagyherceg azt parancsolja önnök, — vágott szavába Konstantin — hogy mutassa meg azt a tiz szurást. Vagy talán vissza akar lépni? Itt a kard, itt az álarcz, előre!

— Fenséged határozott parancsa ez? — kérdé a francia, mialatt a kardot s a rostélyt átvette.

— Igen, igen! — mondá a herceg ingerülten — határozott akaratom

— Jól van fenség, én engedelmeskedem, s álvetem magam ily magas műértő bírálatának.

— No csak semmi hízélgés, francia uram!

A jelenlevő tisztok széles kört képeztek most a vivni készülők körül, s néma feszültséggel várták a dolog kimenetelét. Néhány másodperc múlva a nagyherceg a kör közepén állott, s vele szemben a francia.

— Tehát tizszer uram! — mondá, s megrohanta a vivómestert.

A viadal elkezdődött. A nagyherceg minden komoly nyilatkozata ellenére is csupán a védelemre szoritkozott Fontain is megelégedett azzal, hogy magas ellenfele heves dőféseit könnyedén elhárította a nélkül, hogy viszonzta volna.

— Mit csinál? — kiáltott rá Konstantin haraggal. — Bolonddá akar tenni? miért nem szur?

— Császári fenség, a tisztelet . . .

— Ej, pokolba most minden tisztelettel! Vivjon!

E kihívásnál észre lehetett venni, hogy az álarcz rostélyja alatt mint ég a nagyherceg különben is bortól hevült arca, szemei mily haragosan forognak.

A francia még mindig nem tudta magát támadásra határozni, s nem akarta felhasználni a kapott engedélyt. Egyszerre azonban hirtelen három dőfést adott ellenfelének.

— Derék! — kiáltott fel Konstantin vad örömmel. — Most már rajtam a sor, vigyázzon!

A kardok ismét keresztbe tétettek, s a következő pillanatban Fontain két szurást kapott.

— Ah, kétszer találtam! ujjongott a herceg, s egyszersmind ujjal ellenének rontott.

Azonban mielőtt dőfött volna, oly gyorsan, mint a villám, négy szurás érte mellét ellenfele részéről.

— Éljen! kiáltott Konstantin, lássák uraim, már hét van a kettő ellen. Most már ide nézzenek én is előbbre haladok.

— Tiz a kettő ellen fenség! — mondá a francia, s miután ügyesen kiparizotta az ellene intézett heves dőféseket, egymásután háromszor szurta meg a nagyherceget.

— Most már tisztában vagyunk császári fenség! — szólt Fontain, s tisztelettel eresztette le vivófegyverét.

— Jól van, nagyon jól van! — viszonzá Konstantin erőltetett mosolylyal. Hanem ez csupa haszontalanság. Mit ér e hitvány vivószer egy lovas katona

ellen? Ugyan tudná-e ön magát egy lovas dzsidás ellen védelmezni, s ki tudná-e ily könnyen parirozni a lándzsaszurást?

— Igen fenség, egy jó karddal.

— Tehát képes volna ezt megtenni?

— Igen fenség, semmi kétségem sincs benne.

— Uraim — fordult az orosz a tisztekhez — tudnának-e nekem hamarosan egy lovat meg egy dzsidát szerezni?

A tisztek zavarodottan néztek egymásra. Azt gondolták talán, hogy a nagyherceg itt az étteremben akár lóháton harczra kelni a gyalog francziával. Ismerték különöz szokásait, s ilyesmit könnyen feltehettek róla.

Z... tábornok véget vetett a tisztek hallgatag zavarának.

— Fenség — mondá — az ulánus-kaszárnya nem messze van ide, néhány perc alatt gondoskodom lóról és dzsidáról. Kard pedig van nálunk elég.

— Nagyon jól van tábornok. Hát a legközelebbi gyakorló-tér hol van?

— Itt van az udvaron; az elég tágas arra hogy rajta három lovasezred szabadon mozoghasson

— Derék, nagyon derék.

— De fenséges uram — kezdé most a vivómester, kinek a dzsidával s karddal való próbatét szeget ütött a fejébe — hátha...

— Ahá, fél már, — szakítá félbe Konstantin, elégtelen dörzsölve kezeit.

— Nem félek én, hanem fenségeddel szemben nem szívesen vállalom el az ilyen viadalt. Haszontalan vífegyverekkel még csak megjárta, de lándzsával és karddal már másként megy.

— Ej, badar beszéd; én ellenkezőleg most is követelem, hogy engem ne kíméljen. Az első próba jól sikerült, lássuk most a másodikat.

— A mint fenséged parancsolja, — felelt Fontain nyugodtan, zavartalanul, pedig ez a dolog mégis igen komolynak tünt fel előtte, mert tudta, hogy az indulatos orosz ellen életét kellend védelmeznie, s oly helyzetbe jöhet, hogy ellenfelét nem kímélheti többé, s akkor aztán...

Ebben a pillanatban megjelent a nagyherceg segédtszije a terem ablaka előtt, egy pompás tiszt lovat vezetve, s kezében dzsidát tartva. Z... tábornok rendelkezésére kapta mindkettőt az ulánus-laktanyán.

— Nos hát menjünk uraim! — kiáltott a nagyherceg a tiszteknek, mialatt Fontainnek intett, hogy kövesse őt.

A nagyherceg kiment az udvarra, s követte őt az egész társaság; a laktanya udvarán mintegy hat négyszöghold nagyságu egyenes homokterület volt. Mikor kiértek, a nagyherceg megszólította hadsegédét, s egyszersmind a vivómesterre mutatott:

— Lubinski, ad oda a mesternek kardodat!

— Fenség, az én kardom ki van élesítve jegyzé meg a segédtszjt vonakodva.

— Annál jobb, csak add oda, az éles fegyverrel több bátorsága lesz.

Fontain nyugodtan vette el a kardot, a nélkül, hogy a segédtszjt és herceg iménti megjegyzésére valamit szólna.

— És most francia uram — mondá a nagyherceg — védje magát, különben felnyársalom mint egy békát!

E szavakkal felpattant a lóra, mely sarkantyunyomásai alatt ugyancsak ágaskodott és szökdécselt,

míg a lovag eszeveszetten forgatta körül a lándzsát. A nagyherceg a legügyesebb, legmerészebb lovasok egyike volt az orosz hadseregben, s úgy látszott, mintha a jelenlevő lovas-tisztek előtt produkálni akarta volna magát.

Majd a francziához ugratott, s nyers hangon kérdé:

— Készen vagyunk?

— Igen fenség, — felelt a vivómester. Erre Konstantin megsarkantyuzta lovát, s nyilsebesen nyargalt az udvar másik szélére.

— Azt hiszem — mondá ezalatt a francia a nagyherceg hadsegédének — gondolom, az egész csak szinpad párvialad lesz.

— Épen nem — viszonzá a hadsegéd — ő vagy ledöfi önt, vagy ha elhibázza, akkor kegyébe veszi. Ha ön győz, úgy hercegileg lesz jutalmazva. Azonban mindenesetre úgy védelmezze ön magát, mint-hacsak csatatéren állna.

— Hát ha ő fenségén valami sérelmet ejtek? Hisz a kard, melyet ön nekem adott, igen éles.

— Épen azért nem akartam én önnek átadni de a nagyherceg úgy parancsolta, ő pedig ellenmondást nem igen tűr.

A dolog csakugyan veszélyesebb fordulatot vehetett, mint Fontain eleinte képzelte. Ha szabadságában áll vala a viadalban csapást csapással viszonozni: akkor aggodalom nélkül lépett volna sikra. De nagyon le volt kötve ellenfelével szemben, midőn éles kardját csak nagyon vigyázva használhatta, míg ő egy vakmerő büszke hercegi ellenfél dzsidájának volt kitéve. Nagyon valószínűnek látta, hogy a rövidebbet ő fogja huzni, de most már nem léphetett vissza a merénytől, mert ilyes nyilatkozatára Konstantin halálos döféssel felelt volna.

Ily nehéz helyzetben összeszedte a vivómester minden hidegvérűségét, s készen várta a nagyherceg támadását, ki a tér másik végén lovát megfordulásra csöndesítette.

A paripa most sebes-vágtatva, tüszkölve rohant előre, míg lovagja egészen nyakára hajlott, úgy, hogy a repülő serény csaknem egészen eltakará. A dzsidát lejösen tartotta kezében, s hegyével oly magasan, hogy emberét épen találhatta.

Midőn ellenfelét elérte, oly hatalmas lökést irányított annak mellére, hogy a jelenlevők a vivómestert menten elveszettnek tartották. De abban a pillanatban, melyben a lándzsahegy már majd célját érte, a francia a döfést a kardlappal oly erőteljesen csapta el, hogy a dzsida mint könnyű toll repült a levegőbe. Egyidejűleg maga oldalt ugrott, úgy, hogy a ló és lovag tova iramlott mellette a nélkül, hogy őt érintette volna.

— Derék, nagyon jól van! — kiáltott Konstantin. — No még egyszer!

S a nélkül, hogy a francziának ellenmondásra vagy valami megjegyzés tételére időt engedett volna, újra elvágatott. Az udvar végén meg sem csendesítette lovát, hanem sebes karéjban fordult meg, s megújította a támadást, még pedig oly böszült rohammal, hogy a körülállók minden pillanatban azt hitték, miként ló és lovag mindjárt össze fog szakadni.

A vivómester éles szemekkel nézte eszeveszetten reá rohanó ellenfelét, s feszült figyelemmel kísérte annak minden mozdulatát. Még egy perc, s a döfés találja.

De ebben az elhatározó pillanatban páratlan ügyességgel hártja el ismét a döfést, gyorsan jobbra

ugrik, s a második támadást is ép oly sértetlenül kikerüli, mint az elsőt.

Konstantin a feletti haragjában, hogy másodszor is visszaveretett, elkezdett szitkozódni.

— Ebben a ficzkóban tán az ördög lakik! — ordított úgy, hogy az egész udvar visszhangzott bele.

Azután megint visszanyargalt, s úgy látszott, el van tökéelve a veszélyes harcjátékot addig folytatni, míg az, ha vér árán is, kedve szerint nem végződik.

Fontain is megunta azonban a tréfát, s szintén határozott.

— Ezt a harmadik támadást — mormogta kedvetlenül — bizony nem fogja negyedik követni, történjék bármi!

S szavát tartotta.

Konstantin egészen felhevülve a belső izgalom s szilaj lovaglás miatt, villámgyorsan ugratott most ellenére, ki hirtelen megváltoztatta eddigi védelmi állását; a helyett, hogy kardjának lapjával egyszerűen félreecsapta volna ellenének fegyverét, most élével oly hatalmas csapást mért a dzsida nyelére, hogy az kettévált, s hegyes végével oldalt a homokba furódott.

A nagyherceg le volt fegyverezve. Dühösen kapott oldalához kardja után, melyet szerencséjére az étteremben hagyott. A fölhevülés e lázas pillanatában okvetlenül levágta volna legyőzőjét. A francia észrevette az orosz szándékát, s vigyázott. Kiszámított ügyességgel kapta meg a ló kantárát, erőteljesen oldalt rántotta az állat nyakát, s kardja hegyét fenyegető kifejezéssel irányozta a legyőzött lovag szívének.

A tiszték ajkairól a rémület kifejezése hangzott, mert azt hitték, hogy a francia a nagyherceget elárult rossz szándékáért sértett haragjában kiméletlenül le fogja szurni. Konstantin is ilyenformát gondolt, mert arcza hirtelen elsápadt. Fontain azonban csakhamar eloszlatta az általános félelmet, leeresztette kardját, s egy lépést téve hátra, tiszteletteljesen hajlott meg a nagyherceg előtt s mondá:

— Most megítélheti fenséged, vajjon kiálltam-e jól a próbát, s képes vagyok-e valamely ezrednél mint vivómester szolgálni?

— Igen, lelkemre mondom, hogy képes ön! — viszonzá a herceg öröme ragadtatva a felett, hogy félelmében csalatkozott. — Valóban ügyesebb vivót még soha sem láttam. Eljön-e velem Pétervárra? — folytatá, míg az eltört dzsidanyelet eldobta, s lováról leszállott. Önnek nálunk szép jövője lesz.

— Szerencsémnek fogom tartani fenséges nagyherceg, — felelt Fontain, megörülve az ajánlatnak.

— Otthonn ajánlani fogom önt a csárnak, — mondá Konstantin. — Én holnapután elutazom, addig jelentkezzék hadsegédemnél. — A közben pedig mulasson ön egy kicsit!

E szóval oda ajándékozta a francziának száz aranyyal telt erszényét.

— Fogadja hálás köszönetemet fenséged!

— No Isten áldja meg! Tehát holnapután elutazunk, készen legyen!

*

Fontain szerencsése meg volt alapítva.

Pétervárra érve kérvényt irt a csárhoz, hogy alkalmazná őt, mint vivómestert a hadseregnél. A kérvényt a nagyhercegnek adta át ajánlás végett. Konstantin a kérvény alá ezt írta:

»Ajánlom császári felségednek a kérvényezőt, mert én őt megpróbáltam, s meggyőződtem, hogy az állomásra, melyet kér, igen alkalmas és méltó.«

Fontain a Gatsinában állomásozó ulánus-ezred vivómesterévé neveztetett ki. A nagyhercegnek a város közelében mezei-laka volt, hová gyakran kijárt, hogy az ügyes mestertől művészi fogásokat tanuljon. Végre a francziának ajándékozta pompásan berendezett mezei-lakát, miután kapuja fölé a főntemlitett domborművet emeltette a Berlinben folytatott veszélyes harcjáték emlékére.

A műtét.

I.

Az 1782-ik év őszén Calaisban, Thevenet Lajos sebész egy névtelen levelet kapott, hogy másnap a párisi országut mellett fekvő nyaralóban megjelenjék s egy műtéthez szükséges eszközöket hozzon magával. Thevenet azon időben ország-világszerte híres orvos volt, sőt nem is volt feltűnő, ha a tengeren túl Angolországba hívták, hogy tapasztalatait érvényre juttassa. Sok ideig szolgált a hadseregnél; lényében volt valami nyersség, de jószívűségéért mégis kedvelték.

Thevenet csodálkozott a névtelen levélen. Idő és hely a legpontosabban meg volt írva, hogy mikor és hol várják, de az aláírás hiányzott.

— Valaki bolondját akarja velem járatni! gondolta magában és nem ment el.

Három napra rá hasonló, de sürgetőbb levelet kapott, azon kijelentéssel, hogy másnap reggel kilencz órakor kocsi fogja várni, mely kiszállítsa.

Ugy is történt. Reggel kilenczkor egy csinos, nyitott kocsi állt meg háza előtt. Thevenet nem tett több ellenvetést, hanem beleült.

A kapu előtt megkérdezte a kocsist, hogy kihez viszi?

Ez azt felelte: »things unknown to me, I am not concerned«; a mi körülbelül az jelenti: a mit nem tudok, azért bajba se kerülök.

Tehát egy angol!

— Te kópé! — mondá neki Thevenet.

A kocsi végre a jelzett nyári lak előtt csöndesen megállt.

— Kihez menjek? Ki lakik itt? Ki beteg? — kérdé az orvos a kocsistól. Ez az előbbi feleletet adta neki s Thevenet is előbbi szavaival tisztelte meg.

A kapunál egy szép, körülbelül huszonnyolcz éves fiatal férfi fogadta, ki a lépcsőkön fel, egy nagy szobába vezette. Beszéde elárulta, hogy angol. Thevenet tehát angolul szólította meg és barátságos feleletet kapott.

— Kegyed hivatott? — kérdi az orvos.

— Nagy köszönettel tartozom fáradságáért, hogy meglátogatni sziveskedett, válaszolá az angol, de nem tetszik kérem leülni? Itt van chokoládé, kávé, bor, ha talán még a műtét előtt parancsolna.

— Mutassa meg előbb a beteget, sir! Meg kell vizsgálnom a bajt, ha vajjon amputáció szükséges-e?

— Szükséges, Thevenet ur! Üljön csak le ké-

rem! Minden bizalmam önben van. Itt van egy tárcza száz guinee-vel, ez jutalma az elvégzendő műtétért, melyet ha szerencsésen végez, ezenfelül még elismerő is leszek. De ha vonakodnék kívánságomnak eleget tenni, látja itt ezt az élesre töltött pisztolyt — most hatalmamban van — istenemre, lelövöm önt.

— Uram! pisztolyától nem félek. De mondja ki kereken, hogy mi dolgom lesz itt?

— Önnek le kell vágni a jobb lábamat.

— Ezer örömmel, sir, s ha nincs ellenére, a fejét is levágom. De ha nem csalódom, az ön lába szörnyű egészséges. A lépcsőkön úgy ugrált fel, mint egy kötélánczos. Mi baja van a lábának?

— Semmi. Csak vágja le kérem.

— Uram, ön örült!

— Ne törődjek vele Thevenet ur.

— Mit vétett az a szegény láb?

— Semmit. De elhatározta-e hogy levágja?

— Sir! én nem ismerem önt. Állítson elő tanukat ép és világos eszéről.

— Akarja teljesíteni kérésemet, Thevenet ur?

— Mihelyt elhatározását kellőleg indokolja, sir!

— Most nem mondhatom el önnek a valót.

Talán egy év mulva. De fogadni merek uram, hogy idő multával ön is nemesnek fogja tartani elhatározását, a miért a jobb lábamtól megszabadulni óhajtottam.

— Én nem fogadok, hacsak meg nem mondja nevét, lakhelyét, családját, foglalkozását.

— Később mindent meg fog tudni. Tartson engem egy becsületes embernek.

— Egy becsületes ember nem fenyegeti orvost pisztollyal. Nekem vannak kötelességeim, még ön, idegen iránt is. Én nem vágom le lábát minden ok nélkül. S ha egy ártatlan családapa gyilkosa akar lenni, tessék, lőjön le.

— Jó, Thevenet ur — mondá az angol letéve a pisztolyt — nem lövöm meg, de kényszeríteni fogom lábam levágására. A mit ön nem tett meg szivességből, jutalomért, vagy a golyótól való félelemből, meg fogja tenni szánakozásból.

— Hogyan, sir?

— Összezuzom lábamat egy lövéssel, még pedig itt, szeme láttára.

Az angol leült, elővette a pisztolyt s száját térde fölé helyezte. Thevenet oda ugrott hogy visszatartsa.

— Ne mozduljon — mondá az angol — mert lövök. Csak egy kérdésemre feleljen: Akarja fájdalmamat ok nélkül nagyobbítani és hosszabbítani?

— Sir! ön örült. De teljesüljön kívánsága. Levágom azt az átkozott lábat.

Mindent előkészítettek a műtéthez. Mihelyt a vágás elkezdődött, az angol pipára gyújtott, s megfogadta, hogy pipázni fog a műtét végéig. Meg is tartotta szavát. A láb némsokára a padlón feküdt. Az angol tovább pipázott.

Thevenet művészileg végezte feladatát. Orvoslása alatt a beteg csakhamar meggyógyult. Megjutalmazta orvosát, kit napról napra többre becsült, könyvek közt mondott köszönetet lába elvesztéseért, s elhajózott mankójával Angliába.

II.

Körülbelül tizennyolcz hétre az angol elutazása után Thevenet Angolországból levelet kapott a következő tartalommal:

»Legőszintébb barátságom jeléül ide mellékelve küldök önnek kétszázötven guineeről szóló utalványt Panchaud bankár urnak Párisba. Ön a földi halandók legboldogabbikává tett, midőn egy tagrészemtől megfosztott, mely földi boldogságomat akadályozta.

Derék férfit! Akarja tudni örült szeszélyemnek okát, mint ön nevezte. Ön azt állította, hogy nem lehet alapos ok, az önmegbecsonkításra. Fogadni akartam, de ön visszautasította.

Második hazajövetelem alkalmából Keletindióból, megismerkedtem Harley Emiliával, a legtökéletesebb nővel, imádtam őt. Vagyona, összeköttetései tetszettek rokonaimnak, nekem szépsége s anyagi kedélye. Beállottam csodálóinak seregébe. Ah, jó Thevenet, elég boldog s mégis a legszerencsétlenebb voltam társaim közül: ő szeretett engem, nem is tagadta, s mégis eltaszított magától. Hasztalan kértem meg kezét, hasztalan könyörögtek érettem szülői, barátói; ő hajthatatlan maradt.

Sokáig nem tudtam vonakodásának okát megmagyarázni a házasságot illetőleg, pedig mint mondá a rajongásig szeret. Végre nővéreinek egyike elárulta a titkot. Miss Harley gyönyörű szépség volt, de természethibában szenvedett — fél lába volt, s tökéletlensége miatt vonakodott nőmmé lenni. Félt, hogy valaha szemére vetem ezt neki.

Azonnal kész voltam elhatározásommal. Hasonló akartam vele lenni. — Köszönöm Thevenet ur, hogy azzá tett.

Egy mesterséges lábbal tértem vissza Londonba. Első dolgom volt Miss Harleyt fölkeresni. Ott már tudták, én magam is megirtam volt, hogy leestem a lóról s kitörtem lábamat. Mindnyájan sajnáltak. Emilia elájult, midőn először meglátott. Sokáig vigasztalhatatlan volt; de nőmmé lett. Csak a menyegző után avattam be titkomba, hogy mily áldozat árán juthattam birtokába. Ő annál gyöngédebben szeretett. Oh derék Thevenet! Tíz lábat is odaadnék Emiliáért, a nélkül, hogy arczomon a legkisebb változást is mutatnék.

A mig csak élek köszönettel tartozom önnek. Jőjjön Londonba, látogasson meg bennünket, tanulja ismerni nőmet s akkor mondja még egyszer, hogy »örült« vagyok.

Temple Károly.

Thevenet ur közölte barátaival a levelet, s valahányszor elbeszélte, mindig jót nevetett rajta. — Bolond volt mégis — mondá.

Következő volt válasza:

Sir! Köszönöm értékes ajándékát. Így kell neveznem, mert nem mondhatom csekély fáradságom díjának.

Mindenek előtt szerencsét kívánok önnek, s szeretetreméltó nevének. Igaz, hogy egy láb sok egy szép, erényes és gyöngéd nőnek, mégse mondható soknak akkor, ha a végén minden jól üt ki. Ádámnak neje egy oldalbordájába került, került az másnak is, soknak még a fejébe is.

De engedje meg nekem, hogy régi véleményem mellett maradjak. Persze e pillanatban önnek van igaza, ki még a mézes hetek paradicsomát élvezi. De nekem is igazam van, csak azzal a különbséggel, hogy igazságom lassan lesz érett, mint minden igazság, melyet soká nem akarnak elismerni.

Sir! Én félek, hogy két év mulva megbánja, hogy lábát levágatta. Érezni fogja, hogy jó helye volt annak ott. Négy év mulva azt fogja állítani,

hogy a nagy ujj, öt év múlva, hogy a kis ujj elvesztése is ok. Hat év múlva be fogja vallani, hogy a köröm levágása is elég lett volna.

Mindezt minden czélzás nélkül mondom kedves nejeire. A hölgyek szépségüket és erényüket jobban megőrizhetik, mint a férfiak itéletüket. Ifju koromban éltem minden napját odaadtam volna kedvesemért, férfikoromban egyet se; nem is bánom meg soha. Mert ha másképp tettem volna, még ma is azt mondanám: Thevenet bolond voltál.

Maradok teljes tisztelettel:

Thevenet Lajos.

III.

Az 1793-ik évben a forradalmi rémuralom alatt Thevenet, kit egy fiatal orvos azzal vádolt, hogy aristokratikus érzelmű, Londonba menekült, kikerülendő a guillotinet.

Szórakozásból vagy ismerkedési vágyból Sir Temple után kérdezősködött.

Megmutatták palotáját. Bejelentette magát s elfogadták.

Egy karszékben a kályha megett ült habzó sörénél egy vastag ember, körülvéve valami husz ujságtól; alig birt felállani, oly nehéz volt.

— Isten hozta, Thevenet ur! — kiáltá a vastag ur, ki nem volt más, mint Sir Temple. — Ne vegye rossz néven, hogy ülve maradok, de átkozott mankóm mindenben hátráltat. Barátom, bizvást elmondhatja, hogy igazsága teljesebbbe ment.

— Menekült vagyok s oltalmat keresek önnél.

— Nálam fog lakni, mert ön valóban böcs ember. Önnek vigasztalni kell engemet. Valóban, Thevenet ur! ma a »kék lobogó« admirálja lehetnék, ha ez istentelen mankó képtelenné nem tenne hazám szolgálatára. Itt olvasom az ujságokat s átkozom magam, hogy semmiben sem vehetek részt. Jöjjön, vigasztaljon.

— Kedves neje talán jobban vigasztalhatja, mint én.

— Nem, Thevenet ur! Mankója nem engedi tánczolni s ezért kártyavetésre és pletykára adta magát. Alig lehet vele kijönni. Különbben derék asszony.

— Hogyan, hát mégis igazam lett volna?

— Tökéletesen, de hallgasson róla. Ha meg volna lábam, egy körömnnyit se engednék belőle levágni. Közöttünk legyen mondva, bolond voltam! — de tartsa ön meg magának ezt az igazságot.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Ujvári Péter, Szegszárd, 9 korona 60 fillért; Szathmáry Károly, Uj-Arad, 28 korona 81 fillért; Deák Rencsiovsky József, Nagy-Becskerek, 39 korona 86 fillért; Vécsei Frigyes, Budapest, 71 korona 64 fillért; Dobos Elek, Szombathely, 107 korona 42 fillért köszönettel nyugiázzuk, megfelelően elszámoltuk. — Gálffy László, Kassa, julius és augusztus hónapokra; Blazsek István, Kis-Garam, november óra; Szántó József, Anina, november és december hónapokra; Miskovics János, Zelichava, november és december

Buschmann F. könyvnyomdája Budapest (Harisch-Bazár).

hónapokra; Tóth Antal, Sajó-Várkony, november és december hónapokra; Rozner Lipót, Veréceze, december és január hónapokra; Puhm Antal, Szeged, január óra; Tóth Antal, Eger, december, január és február hónapokra; Medveczky József, Vychodna, január, február, márczius, április, május és junius hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII., Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhetők legjobb találmányu sérvkötők. összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint müláb és mükéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti czimre ügyelni tessék.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiiler-uteza 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében. Az iskola br. Dániel Ernőné, az ország egyik legkiválóbb mágnásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örökdi az oktatás helyes iránya felett

Igazgató: Szécskay István, vezető: Balázs Sándorné, kézimunka - tanító: Koncz Ida.

TANKÖNYV A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

- TARTALMA: I. Történelem.
II. Földrajz.
III. Természettan.
IV. Számtan.
V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**
m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-uteza 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A »Ktartás« tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban.